

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาถึงประสิทธิผลของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการเลิกสูบบุหรี่ ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านโนนม่วง หมู่ที่ 3 ต.ศิลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น จำนวน 30 คน โดยการเปรียบเทียบการหาค่าความแตกต่างของตัวอย่างก่อนกับหลังการให้กิจกรรมแทรกแซง

5.1 สรุปผลที่ได้จากการวิจัย

5.1.1 สรุปผลจากวิธีการดำเนินการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา (Problem analysis)

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ของผู้สูบบุหรี่ 10 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ของผู้นำชุมชนกับการที่จะจัดให้มีกิจกรรมหรือบริการขึ้นในชุมชน จำนวน 12 คน ซึ่งผลสรุป คือ ประชาชนเห็นว่า บุหรี่ก่อให้เกิดโทษ พิษภัย อันตรายหลายด้าน ทั้งด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งต่อตัวผู้สูบบุหรี่เองและผู้ที่อยู่ใกล้ชิดด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การหารูปแบบ/ วิธีการ (Solution availability) และการพัฒนารูปแบบ (Solution development) ของกิจกรรมเพื่อการเลิกสูบบุหรี่ โดยผู้วิจัยได้ยึดการบรรลุเป้าหมายของการบริการที่ดีเป็นหลัก

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบรูปแบบ / วิธีการ (Model testing)

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบ / วิธีการต่างๆ ที่พัฒนาเรียบร้อยแล้วจากขั้นตอนที่ 2 มาทดลองใช้กับตัวอย่างที่สูบบุหรี่ 30 คน เพื่อศึกษาผลลัพธ์ (Effect) ที่เกิดขึ้นเท่านั้น ส่วนการศึกษาผลกระทบ (Impact) นั้น ยังไม่มีการศึกษาเนื่องจากมีข้อจำกัดทางเวลา จากการติดตามผลผู้ผ่านการอบรมเพื่อดูลักษณะทั่วไปของร่างกายและพฤติกรรม พบว่ามีภาวะสุขภาพดีขึ้นและสามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มาสูบลงได้

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้ผลดังนี้

1) ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่

หลังการทดลองและระยะติดตามผล พบว่าคะแนนเฉลี่ยของตัวอย่าง สูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย

ระหว่างหลังการทดลองกับระยะติดตามผล พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เช่นกัน

2) ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่

หลังการทดลองและระยะติดตามผล พบว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระหว่างหลังการทดลองกับระยะติดตามผล พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

3) พฤติกรรมในการเลิกสูบบุหรี่

หลังการทดลองและระยะติดตามผล พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมในการเลิกสูบบุหรี่เต็ม 7 คะแนนขึ้นไป มีจำนวนร้อยละ 73 และ ร้อยละ 96 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมในการเลิกสูบบุหรี่ของตัวอย่าง หลังการทดลองและระยะติดตามผลแล้ว พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

4) เปรียบเทียบความแตกต่างของจำนวนผู้ที่เลิกสูบบุหรี่

หลังการทดลองและระยะติดตามผล พบว่าความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่เลิกสูบบุหรี่ได้มีมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่เลิกสูบบุหรี่ได้ ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นกัน คือ หลังการทดลองมีผู้เลิกสูบบุหรี่ได้จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73 และในระยะติดตามผลมีผู้เลิกสูบบุหรี่ได้จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 96

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัย เรื่องประสิทธิผลการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมในการเลิกสูบบุหรี่ สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้บรรลุ และวัตถุประสงค์ของการวิจัย กล่าวคือ กิจกรรมแทรกแซงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมในการเลิกสูบบุหรี่ของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ผสมผสานแนวคิดต่างๆ มาใช้ในการอบรมดังนี้

5.2.1 ผู้วิจัยได้จัดเนื้อหาการอบรมโดยใช้แนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับรู้ทางด้าน ความเสี่ยงต่อโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ความรุนแรงของโรคและผลดีต่อการเลิกสูบบุหรี่ อีกทั้งผู้วิจัยได้นำตัวอย่างเนื่อปอดของผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดจากการสูบบุหรี่ และผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคอันเนื่องมาจากการสูบบุหรี่ มาเป็นรูปแบบหรือแบบอย่างให้ผู้เข้ารับการ

อบรมได้เรียนรู้ เพื่อแก้ไขพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา สราวุธพิทักษ์ (2534 : 104) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จากของจริงทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมโดยใช้วิถีระสัมพัสมากที่สุด เป็นผลให้เกิดการรับรู้ที่ถูกต้องเพราะการรับรู้เป็นกระบวนการที่คนเรารับรู้สิ่งต่างๆ โดยผ่านการสัมผัส มีการใช้ประสบการณ์เดิมช่วยการแปลความหมายสิ่งนั้นออกมาเป็นความรู้ ความเข้าใจ

5.2.2 ในกระบวนการอบรม ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำแผนปฏิบัติตัวในการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบของผู้เข้ารับการอบรม เป็นสิ่งสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการกลุ่มในการติดตามและการเสริมแรง เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ และกระบวนการกลุ่มทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization) ที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุ

5.3 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

5.3.1 ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึงความยั่งยืนของ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ในการเลิกสูบบุหรี่ ที่ผู้วิจัยได้ติดตามในระยะ 4 สัปดาห์ หลังการทดลอง แต่อย่างไรก็ตาม ควรมีการติดตามผลต่อไปอีกอย่างน้อย 1 ปี

5.3.2 การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาในชุมชนเดียว และมีตัวอย่างเพียง 30 คน จึงควรมีการนำไปศึกษาในกลุ่มอื่นๆ ด้วย

5.3.3 การศึกษานี้ได้ศึกษาถึงการหารูปแบบการแก้ไขปัญา คือ ศึกษาในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงการหารูปแบบในการป้องกันปัญา ควรนำรูปแบบนี้ไปใช้ในกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษา

5.3.4 การพัฒนาสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาการกระจายการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ ภายได้ข้อจำกัดของระบบบริการสาธารณสุขในปัจจุบัน ควรเน้นความรับผิดชอบต่อประชาชน โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม การจัดตั้งกลุ่ม และการจัดสภาพแวดล้อม ในชุมชนที่จะคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ เป็นต้น